

1984-2014 Kürt savaşının 30 yılı

Devrimci Marksizm Yayın Kurulu

15 Ağustos 1984'te silahlar patlayalı tam 30 yıl oldu. Bu 30 yılın bilançosu çok ağır: çoğu gencecik yaşında hayatını yitirmiş 40 bin dolayında ölü; boşaltılan ve yakılan köylerinden zorla göç ettirilen milyonlarca köylünün Batı'da ve Kürt kentlerinde ucuz işgücü olarak varlığını sürdürme savaşı; kontrgerilla örgütlenmesinin devletin her faaliyetine nüfuzu ve muazzam insan hakları ihlalleri; başta hayvancılık olmak üzere bölge ekonomisinin çöküşü; Türkiye ekonomisine 100 milyarlarca dolar olarak hesaplanan bir savaş yükü; “terörizm” edebiyatıyla Türk şovenizminin körüklenmesi ve faşist harekete kan taşınması...

Bu neyin maliyeti? Türkiye Cumhuriyeti'nin 1925'ten itibaren Kürtlerin ayrı bir halk olarak varlığını yadsıma, hatta düpedüz Kürt realitesini inkâr etme politikasında ısrarının. Bugün MHP bile “Kürt yurttaşlarımız”dan söz ediyor. Oysa 1989'a kadar Türkiye'de kamu önünde “Kürt” kelimesini kullanmak bile yasaktı, insanın derhal hapsi boylamasına yol açardı. 1984-1989 arasında PKK'nin televizyonlardaki adı “etnik bölücü terör örgütü” idi. O yıl dönemin genelkurmay başkanı, gazeteci Mehmet Ali Birand'a “Kürt” kelimesinin artık kullanılabileceği yolunda bir izni şahsen ifade etti de ondan sonra bu kelime günlük hayata girebildi! Artık geçmişte hepsi yasak

olan Kürtçe gazete dergi yayını yapılabilir, Kürtçe edebiyat gün yüzünü gördü, Kürt müziği dillerde, Berivan, Dilan, Rojda, Amed, Kürtçe isimler ailelerce çocuklarına verilebiliyor, W, X, Q harfleri kullanılabilir, Kürtçe kursları açılabilir, çeşitli üniversitelerde Kürt dili ve kültürü üzerine inceleme yapılabilir, siyasi partiler özerkliği, federasyonu, bağımsız Kürt devletini gündeme getirebilir. Bunun için çoğu gencecik yaşında 40 binden fazla insanın ölmesi gerekiyormuş! Kim bugün, 30 yıl sonra, geri baktığında devletin Kürt halkına ve hareketlerine karşı bu politikasını onaylayabilir?

Sorunun kökleri

Osmanlı devleti, aynen çağdaşı Rus çarlığı ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi, çok uluslu bir imparatorluktu. 100. yıldönümünü yaşamakta olduğumuz Birinci Dünya Savaşı, öteki çokuluslu imparatorlukların yanı sıra Osmanlı'nın da çözülmesine yol açtı. Ama bu çok sancılı bir süreç olarak yaşandı. Yeni gelişmekte olan kapitalizmin hâkim sınıfının kim olacağı sorusu şiddetli mücadelelere yol açtı. Ermeniler katledildi, Rumlar Yunanistan'a yollandı. Bunu Kürt halkının varlığının dahi reddedilmesi izledi. Kapitalizmin gelişmesinin bir biçimi olan ulusal devletin kuruluşu Türk şovenizmini doruğuna çıkardı. İşçi sınıfının ve emekçilerin bu yaşananlardan hiçbir çıkarı yoktu. Ama burjuvazinin elindeki sınıf devleti bir yandan işçi sınıfına göz açtırmazken, bir yandan da Kürtlerin her türlü hak arayışını şiddetle bastırmaya yöneldi. İki dünya savaşı arası dönem büyük isyanların kanla bastırılması ile geçti. Özellikle 1936-38 arasında Dersim'de devlet çok ağır bir şiddet uyguladı. Dersim Kürt coğrafyasında mücadelelerin bir çeyrek yüzyıl boyunca susturulması ile sonuçlandı.

Ama bir halkın varlığını sürgit inkâr etmek mümkün değildir. Kürt halkı da uygun koşulları bulunca varlığını ve kültürünü yeniden ortaya koymaya yönelecekti. Kürt ulusal hareketinin karakteri bu kez farklı olacaktı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, iki dünya savaşı arasında ortaya çıkan bütün Kürt hareketleri geleneksel toplumun aşiret ilişkilerinin damgasını taşıyordu. Daha ziyade din adamları, şeyhler ve ağaların hâkimiyetinde yürüyen hareketlerdi bunlar. Oysa 1960'lı yıllarda ortaya çıkan Kürt canlanması, sol karakter taşıyor, sınıf mücadelesi dinamikleriyle iç içe geçiyor, Marksizmden etkileniyordu.

Son yarım yüzyılın modern Kürt özgürleşme hareketinin yükselişi esas olarak üç faktörün ürünüdür. Dünya çapında bir devrimci yükseliş döneminin parçası olan Türkiye 1968'i birinci faktördür. Kürt halkı ve aydınları bu canlanmaya Doğu mitingleri, Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO)

gibi kitle örgütlenmeleri, Türkiye İşçi Partisi (TİP) önderliği içindeki Kürt aydınları gibi unsurlar aracılığıyla katılmıştır. Sonra 1970’li yıllarda Kürt hareketi, içinden geldiği TİP ve Dev-Genç geleneklerinden ayrılarak Kürt halkının bağımsız biçimde örgütlenmesi yoluna girmiştir. 1984’ten itibaren gerilla savaşına girişen PKK de, dönemin birçok başka Kürt örgütü gibi, Mahir Çayan’ların ve Deniz Gezmiş’lerin Dev-Genç geleneğinden kaynaklanan, Marksist kökenli bir harekettir.

İkinci faktör, Kürtlerin yaşadığı toprakların Birinci Dünya Savaşı sonunda kurulan Ortadoğu düzeninde dört ülke arasında bölünmüş olmasından kaynaklanır. Irak Kürdistan’ında ya da Güney Kürdistan’da 1958’de yaşanan, askeri bir darbe biçimini alan burjuva devrimi ertesinde Kürt hareketinin ulusal hakları için vermeye başladığı mücadele Türkiye Kürtleri arasında önemli bir etki yaratmıştır. 1961’de elde edilen özerkliğin daha sonra geri alınması üzerine 1975’e kadar yaşanan bir savaş sınırın güneyinde olduğu gibi bu tarafında da Kürtleri ciddi biçimde ulusal sorunlara duyarlı hale getirir.

Nihayet, Türkiye devletinin solun yükselişine ve Kürt ulusal hareketlerinin canlanışına karşı verdiği şiddet dolu tepki Kürt hareketinin de savaş yolunu seçmesinde önemli bir rol oynamıştır. Türk ve Kürt sol hareketlerinin 1960’lı yıllarda yaşadığı ortak yükseliş 12 Mart askeri müdahalesinin şiddetiyle karşılaşmıştı. Bu müdahalenin durduramadığı büyük mücadele dalgası 1970’li yıllarda devam edince devletin cevabı modern Türkiye tarihinin gördüğü en baskıcı rejim olan 12 Eylül askeri darbesi oldu. Askeri rejim birinci derecede işçi sınıfının mücadelesini ezmek, ikinci sırada ise Kürt ulusal hareketlerinin kökünü kazımak için yapılmıştı. İlkinde başarılı oldu. Ama Kürtlere karşı Diyarbakır Cezaevi’ndeki cehennemi uygulamalarla simgelenen baskısı ters tepti. Cezaevinde ağır baskılar yaşayan ve birçok önder kadrosunu kurban veren PKK, 1984’te silahlı mücadeleyi başlatacaktı.

30 yıllık savaşın evreleri

Elbette geride bıraktığımız 30 yıl bir örnek bir gelişme içinde geçmedi, savaş ve ona eşlik eden politikalar farklı evrelerden geçti. İlk evre, 1984 ile 1989 arası yaşanan ve esas olarak silahlı mücadelenin damgasını vurduğu dönemdir. Bu dönemde silahlı mücadele temelli Kürt sorunu Türkiye gerçeğinin bir parçası haline geldi, 12 Eylül askeri rejiminin devamı gibi davranan Turgut Özal hükümetinin “terör tükenmek üzere” edebiyatının uydurma olduğu ortaya çıktı. Bu evrenin sonunda Kürt bölgesinin kırsalında yavaş yavaş bir ikili iktidar ortaya çıkmaya başladı. Ordu ile gerilla birlikleri arasında askeri temelli bir iktidar savaşı yaşanıyordu. Birçok bölge ordunun

mutlak hâkimiyeti altında olmaktan çıkmıştı.

İkinci evre 1989'da mücadelenin kitlesel bir ölçek kazanmasıyla başlayacaktı. Kürt bölgesinin büyük kentlerinden en küçük yerleşimlerine kadar muazzam güçlü bir halk hareketi ortaya çıkmıştı. Bu büyük mücadele dalgasına Kürtler "serhildan" adını takıyordu. 1991 Körfez Savaşı ertesinde Güney Kürdistan'da da kendiliğinden bir başkaldırı ortaya çıkınca, Türkiye-Irak sınırının iki yanında devrimci tonlar taşıyan bir halk hareketi görülüyordu. Bu evre aynı zamanda Türkiye'deki Kürt hareketinin Halkın Emek Partisi (HEP) girişimiyle yasal politikaya girmesinin başlangıcını simgeliyordu. HEP'in kapatılmasından sonra Kürt hareketi sırasıyla DEP, HADEP, DEHAP, DTP ve BDP adlı partilerde örgütlenerek yasal politika mücadelesini devam ettirecektir. Bilindiği gibi günümüzde bu çaba, Türkiye sosyalist hareketinin bir dizi akımı ile birlikte kurulmuş olan HDP aracılığıyla sürdürülmektedir.

Üçüncü evre, Turgut Özal'ın 1991 Körfez Savaşı ertesinde içine girdiği yeni yöneliş ("İkinci Cumhuriyet" olarak bilinir) çerçevesinde Kürt hareketiyle diyalog kurulmasını gündeme getirmesine cevaben 1993 yılında PKK tarafından ilan edilen tek yanlı ateşkes ile başlamıştır. PKK'nin programında yer alan "bağımsız birleşik Kürdistan" hedefinin yavaş yavaş silikleştiği bu üçüncü evre, Turgut Özal'ın aynı yıl içinde ölümüne rağmen Abdullah Öcalan tarafından ısrarla yürütülen ateşkes politikasıyla devam ettirilmiştir. 1993 aynı zamanda "serhildan" olarak anılan büyük kitle mücadelesi dalgasının durulduğu yıldır.

Dördüncü evre, 15 Şubat 1999'da Abdullah Öcalan'ın, Suriye üzerinde yapılan baskı sonucunda Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nden ayrılmasından sonra en son sığındığı Kenya'da ABD tarafından ele geçirilmesi ve Türkiye'ye teslim edilmesiyle başlar. 1999-2009 arasında süren bu yeni evrede elbette güç ilişkileri başlangıçta Türkiye devleti lehine dönmüş, PKK savaşı durdurmuş, gerilla birliklerini büyük ölçüde sınır ötesine çekmiş, PKK'nin yerine başka örgütler (KADEK, Kongra-Gel) kurularak bunlar ön plana çıkarılmış, Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan birtakım taraftarlarıyla örgütten kopmuştur. Ancak Türkiye devletinin Kürt hareketinin bütün çabalarına rağmen barış yönünde herhangi bir adıma atmaması üzerine savaş yeniden başlatılmıştır. Öcalan'ın ele geçirilmesi olayı, ilginç biçimde savaşın 30 yılının tam ortasına, 15. yıla rastlamaktadır. Demek ki, 30 yıllık savaş, Öcalan'ın hareketin başında olduğu bir ilk yarı döneme ve tutsak olduğu bir ikinci yarı döneme bölünerek de düşünülebilir.

Nihayet, 2009'dan bu yana Türkiye devletinin PKK ile bir anlaşmaya varabilmek üzere girişimlerde bulunduğu bir beşinci evreden söz edilme-

lidir. 2009'da yaşanan "açılım"ın Habur sürecinin kontrolden çıkması ve yıl sonunda DTP'nin kapatılmasıyla sona ermesinin ardından 2011 yılında hükümet Oslo'da MİT aracılığıyla PKK ile görüşmeler düzenlemiş, 2013 yılında ise halen içinde bulunduğumuz "çözüm süreci" adı verilen politikalar uygulamaya konulmuştur.

Bu evrelere damgasını vuran çok sayıda uluslararası gelişme vardır. Ama bunlardan ikisi Kürt sorununun kendi dinamikleri içinde yer aldığı için belirleyici önemdedir. Dördüncü evrede ABD'nin 2003'te Irak'a açtığı savaştan sonra Kürdistan Bölgesel yönetiminin kurulmuş olması Ortadoğu'da Kürt sorununa yeni bir vechе kazandırmıştır. Ancak Irak Kürdistan'ının siyasi önderliği PKK karşıtı bir hareketin, Barzani'nin KDP'sinin elinde olduğu için bu gelişme iki yanı keskin bıçak gibidir. Bir yandan Türkiye Kürtlerini de özerklik ya da federasyon yönünde cesaretlendirmekte, ama öte yandan PKK'nin altını oyma risklerini de içermektedir. Barzani'nin 2013 sonunda Tayyip Erdoğan tarafından Diyarbakır'a davet edilmesinden beri ikinci yön ön plana çıkmıştır.

İkinci önemli gelişme, beşinci ve şimdilik son evrede yaşanmıştır. 2011'de Suriye'de başlayan olayların sonucunda Suriye Kürdistan bölgesinde Rojava adı verilen bir özerk bölge doğması bu sefer bambaşka bir dinamik doğurmaktadır. Çünkü Irak Kürdistan'ı ile tam karşıtlık içinde Rojava PKK'ye yakın bir önderliğin yönetimindedir.

Marksizmden sol liberalizme, bağımsız Kürdistan'dan konfederalizme ve demokratik özerkliğe

Kürt savaşının 30 yılının Öcalan'ın Türkiye devletinin tutsağı haline geldiği ikinci yarısı (1999-2014) Kürt hareketinin köklü bir dönüşüm geçirdiği bir dönemdir. Bu dönemde Öcalan kapatıldığı cezaevinde PKK'nin ideolojik, teorik ve programatik bütün görüşlerini gözden geçirmiş ve hareketi yepyeni teorik ve ideolojik temeller üzerinde yepyeni programatik hedeflere yöneltmiştir.

1999'dan itibaren başlattığı bu revizyon sürecinde Öcalan Marksizmi ve Leninizmi toptan reddetmiş, sınıf mücadelesini ve proletaryanın iktidara geçmesi perspektifini terk etmiş, devrimler çağının kapandığını ilan etmiş, politikasını esas olarak sol liberalizmin devlet-sivil toplum karşıtlığına ve postmodernizmin kimlik politikasına bağlayan bir yönelişe girmiştir. Öcalan için artık sorun burjuvazi ile proletarya, kapitalizm ile sosyalizm arasında bir mücadele değildir. Tarihsel alternatifler, baskıcı bir modernite ile demokratik bir modernite arasındadır. Öcalan kendi toplumsal hedefine, "demokra-

tik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum” adını uygun görmüştür.

Buna paralel olarak Öcalan’ın Kürt sorununun çözümü konusundaki programatik hedefleri de değişmiştir. Geçmişte PKK, Kürtlerin yaşadığı toprakların Birinci Dünya Savaşı ertesinde dört devlet arasında (Türkiye, Irak, İran ve Suriye) bölünmüş olmasından hareketle, “bağımsız birleşik sosyalist Kürdistan” hedefini savunurdu. Bu hedef de Kürt devriminin ateşleyicisi olacağı Ortadoğu devrimi aracılığıyla Ortadoğu Federasyonu’na bağlanırdı. Yani Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkına sahip çıkan ama milliyetçiliğe saplanmayan enternasyonalist bir program söz konusuydu.

Bugün bu amaç bütünüyle terk edilmiştir. Bunun yerini Ortadoğu’da sınırların değişmesini içermeyen, farklı devletlerin sınırları içinde yaşayan Kürt topluluklarının devlet haline gelmeden konfederal ilişkiler içine girmesini öngören bir yaklaşım almıştır. Tekil devletler içinde Kürt topluluklarının nasıl yaşayacağını ise özgül koşullar belirlemektedir. Örneğin Irak’ta pratik gelişmeler bir federasyona bağlı bir federe devlet (Kürdistan Bölgesel Yönetimi) yaratmışken Türkiye için federasyondan söz edilmemekte, “demokratik özerklik” programatik hedef olarak konulmaktadır. Elbette Kürt halkının geleceğine ilişkin olarak konulan bu hedeflerin taktik amaçlar güdüyor olması mümkündür; hareketin kendisini daha güçlü hissettiğinde başka talepleri gündeme getirmesi olasılığı bütünüyle dışlanamaz.

Belirleyici dönüm noktaları

Kürt hareketinin ve Türkiye’de yaşayan Kürt halkının kaderini belirleyen önemli üç dönüm noktası vardır. Bunların her birinde Kürt hareketinin izlediği politikalar bizi bugün hareketin içinde bulunduğu yere getirmiş bulunuyor.

Birinci belirleyici dönüm noktası, “serhildan” karşısında takınılan tavidir. 1989’da başlayan serhildan milyonlarca Kürdü var olan düzene karşı bir isyana sokuyor ve devrimci bir dinamik yaratıyordu. Buna 1991 Körfez Savaşı’nın hemen ardından Irak Kürdistan’ında başlayan kendiliğinden isyan da katıldığında 1991’de Ortadoğu gelişmelerine damga vurabilecek bir Kürt devrimi dinamiği doğuyordu. Kürt hareketinin bu ilk dönüm noktasında seçtiği yön, Türkiye solunun 15-16 Haziran büyük işçi ayaklanmasıyla karşılaştığında seçtiğine benzer bir tuhafılık içerir. Türkiye’nin tarihi TKP dışında, öğrenci hareketi içinden doğmakta olan devrimci eğilimdeki yeni sol hareketleri, 15-16 Haziran’da işçi sınıfının muazzam bir toplumsal mücadele dinamiği sergilemesinden “öncü savaşı” türü kitlesiz bir stratejinin işaretini almıştır! Bununla benzer biçimde, Kürt hareketi de Kürt halkının

devrimci dinamikler taşıyan serhildanından parlamenter politikaya dönüş dersini çıkarmıştır! Bu, serhildanın yarattığı olanakların bir süre sonra tükenmesiyle sonuçlanmış, Kürt özgürleşmesi bir büyük olanağı israf etmiştir.

İkinci dönüm noktası, Turgut Özal'ın "İkinci Cumhuriyet" politikasına Kürt hareketinin verdiği tepkidir. Özal, birinci Körfez Savaşı'nın (1991) Irak'ta özerk bir Kürdistan yaratacağını gördüğü için Türkiye'nin etkisini güneye doğru genişletmek amacıyla "bir koyup üç alma" adı altında yeni bir yöneliş başlatmaya çalışıyordu. Öcalan'ın 1993 yılında ilan ettiği ateşkes buna bir yanıtı. O andan itibaren, Özal bu ateşkesten çok kısa bir süre sonra hayatını yitirdiği halde, Kürt hareketi Türk devletinin bir gün, uygun bir önderlik yönetiminde İkinci Cumhuriyet politikasına döneceği umuduyla bütün politik yönelişini buna bağlayacaktır. Bu yöneliş çerçevesinde Avrupa Birliği bir destek güç olarak görülecek, Kürt sorununun çözümü bu tür yüksek diplomasi adımlarına bağlanacaktır.

Üçüncü dönüm noktası ise Öcalan'ın Avrupa'ya çıkmasıdır. 1998 yılında Türkiye'nin Suriye üzerinde uyguladığı basınç Öcalan'ı Bekaa'yı terk etmeye zorladığında Kürt hareketinin liderini (Rusya ara durağından sonra) Avrupa'ya yollaması, Avrupa demokrasisi ve AB'nin Türkiye'de oynayacağı beklenen demokratikleştirici ve özgürleştirici rol konusundaki hayallerin dolaysız bir ürünüdür. Öcalan'ın İtalya ve Yunanistan macerası Kenya'da CIA tarafından ele geçirilmesiyle sona erecektir. Savaşın 30 yılının ikinci yarısında Kürt hareketi tutsak bir önderin yönetiminde eskisinden çok daha güç koşullarda mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Görüldüğü gibi, Kürt hareketi ilk başta silahlı mücadele stratejisini seçtikten sonra gelen bütün dönüm noktalarında mücadeleden ziyade "demokratik" hayallere ve diplomasının gücüne bel bağlayarak kendisini çok zor bir duruma sokmuştur. Emperyalizme ve Türkiye burjuvazisinin "demokratik" eğilimlerine bu yersiz güven nereden kaynaklanıyor?

Kürt hareketinin gerilemesinin dinamikleri

Kürt hareketinin Marksist kökeninden, sınıf mücadelesi anlayışından ve devrim perspektifinden koparak bugünkü konumuna gelmesinin ardında, bir kısmı kendi dışında ortaya çıkan nesnel gelişmelerden kaynaklanan, bir kısmı ise kendi hatalarından oluşan bir dizi nedeni vardır:

- 1980 civarında Türkiye'de kurulan askeri diktatörlüğün işçi hareketine ve sola ağır bir saldırı yöneltmesi, Kürt hareketinin yükseliş döneminde yalnız kalmasına, sosyalizmin bir çekim odağı olamamasına, dolayısıyla

Kürt hareketinin yüzünü başka ittifak ya da anlaşmalara dönmesine yol açan daimi bir faktör oldu. Buna paralel olarak, İran'da mollaların hâkimiyet kurması, Irak'ta ise rejimin giderek katılaşması sonucunda Kürt hareketinin etrafı boşaldı.

- 1989-91 aralığında Sovyetler Birliği'nin ve Doğu Avrupa'nın işçi devletlerinin yıkılması ve paralel bir süreç içinde Çin'in de içten içe kapitalizme geri dönmesi, birçok harekette olduğu gibi, daha gecikmeli biçimde olsa da Kürt hareketinde de sosyalizm konusunda bir inançsızlık doğurdu.
- Avrupa Birliği'nin aldatıcı parıltısı ile Avrupa'daki Kürt diasporasının telkinleri birleşerek Kürt hareketinin bütün kademelerinde AB'nin Türkiye'de demokratikleştirici ve özgürleştirici bir misyonu olduğu yanılısamasını yarattı. Bunun sonucunda hareket emperyalizme ve diplomasiye ölçsüz bir değer biçmeye yöneldi.
- Bu, 1991 Körfez Savaşı ile başlayan, ama 2003 Irak savaşında Saddam devrilince doruğuna çıkan bir başka yanılısama ile birleşti: Buna göre, ABD Ortadoğu'ya demokrasi getirmeye gelmişti ve Kürdistan'ın bütün parçalarını özgürleştirecekti. Sıranın Türkiye'ye gelmesi sadece bir zaman meselesiydi.
- Kürt hareketi bir kısmı yoksul ailelerden gelen öğrenci kadroların yönetiminde yola koyulmuş, ama her aşamada yoksul köylülüğün desteğini alarak gelişmişti. Buna hareket güçlendikçe kentlerdeki Kürt proleterlerin ve küçük burjuvazinin yoksullaşmış katmanlarının desteği de katılıyordu. Ama 1990'lı yılların başlarından itibaren bir başka gelişme de görülmeye başlıyordu: Kürt burjuvazisinin belirli kanatları ile varlıklı yeni küçük burjuva katmanlar da güçlenen harekete yöneliyordu. Bunun sonucunda hem emekçi sınıfların sorunları üzerinde ısrar olmaya başlıyor, hem düzen içi politika yapma eğilimleri hızla güçleniyordu. 2000'li yıllarda Kürt hareketinin belediyeleri ele geçirdiği Kürt kentlerinde yeni bir burjuva yaşamın yerleşik hale gelmesiyle sorun katmerlenecekti.
- Hareketin parlamenter politikaya gittikçe daha çok ağırlık vermesi, bu tip politikanın yarattığı mutabakat basıncının yanı sıra, çevresinde bir kariyeristler ordusu oluşmasına ve burjuvazinin yeni yeni katmanlarının harekete yaklaşmasına yol açarak kendi kendini besleyen bir süreci yaratıyordu.
- Nihayet, burjuvazi ile pazarlıklara, AB'ye ve Avrupa demokrasisine duyulan aşırı güven sonucunda hareketin önderinin Türkiye devletinin eline geçmesi, bütün dengeleri değiştiriyordu. Tutsak bir önder ve müzak-

ereci ile yola çıkıldığında her şeye aşırı derecede tavizkâr yaklaşmak ciddi bir tehlike olarak beliriyordu.

“Çözüm süreci”: Irak Kürdistan’ının petrolüne açılım!

İşte 2009’un başında başlayan ve adına “açılım” denen süreç, yukarıda sıralanan ve Kürt hareketinin gerilemesine yol açan bütün faktörlerin etkisini zaten göstermeye başladığı bir aşamada geldi. Aslında gelmesinin nedeni de buydu. AKP hükümeti, bütün bu koşullar altında Kürt hareketinin küçük kazanımlar karşısında büyük tavizler vermeye hazır bir ruh durumunda olduğunu hesaplıyor ve kâh açık, kâh gizli diplomasi yöntemleriyle Kürt hareketini bir dizi kısmi taviz karşılığında kendisine muhalefet etmekten caydırmaya çalışıyor, son tahlilde silah bırakmaya ikna etmek için hazırlıklar yapıyordu. Bu politika, Özal’ın İkinci Cumhuriyet projesiyle önemli benzerlikler taşıyordu. Esas amaç, Türkiye’nin Kürdistan’ın öteki parçalarında ve en başta petrol zengini Irak Kürdistan’ında da hâkimiyetini sağlamaktı. 2007’den itibaren Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve onun yardımcı güçleri ile mücadelesinde stratejik üstünlüğü ele geçirmiş olan AKP, Irak Kürdistan’ı ve onun liderleri Barzani ve Talabani ile ilişki kurulmasına bir tabu olarak yaklaşan eski politikayı da terk etmişti. ABD 2011’de askeri birliklerini Irak’tan çektikten sonra Irak Kürdistan’ının kaderini Türkiye’ye emanet edince bu politikanın önü tamamen açıldı.

AKP hükümeti, Kürt hareketine bir yandan bir “çözüm süreci” vaat ediyor, ama bir yandan da onu her türlü yöntemle sıkıştırıyor. Karşısına rakipler diyor: Barzani’yi Diyarbakır’a davet ediyor, ona yakın bir KDP kurulmasının önünü açıyor, Kemal Burkay’ı bir koz olarak geri getiriyor, Kürt Hizbullah’ının liderlerinin salıverilmesini ve güvenli bir yere çekilmelerini sağlıyor, Hak-Par’la işbirliği ve işbölümü yapıyor vb. Öte yandan, çeşitli yöntemlerle askeri tahkimat yapıyor (kalekollar vb.). Nihayet, belirli tertiplerle Kürt hareketine gözdağı veriyor, kendi koşullarını kabul etmediği takdirde çok ağır sonuçlara katlanacağını ima ediyor: Roboski katliamı aracılığıyla “Sri Lanka çözümü” testi, Paris suikasti aracılığıyla ise kendi çözümüne uymadıkları takdirde hareketin önderlerini ne beklediğini göstermeye yönelik bir gözdağı operasyonu.

Bu tabloyu bir veri altüst ediyor: Rojava. Kürt halkının yapısal olarak Amerikancı olan kanadının kontrolü dışında böyle bir özerk bölgenin doğmuş olması, “çözüm süreci”nin bütün aktörlerini zorluyor. Hem AKP hükümeti, hem de Barzani Rojava’nın yalıtılması ve çökmesi için ellerinden geleni artlarına koymuyorlar. Bu da gösteriyor ki aslında amaç Türkiye

hükümeti ve devleti ile Kürt hareketi arasında bir anlaşmaya varmak değil. Çünkü bu hükümet ve devlet bağımsız bir Kürt varlığına Ortadoğu'nun başka ülkelerinde bile razı değil. Nerede kaldı kendi sınırları içinde!

Kürt hareketi tutsak bir müzakereci ile son derecede riskli bir politika temelinde bir "çözüm" arayışı içinde. Devlet bazı koşullarda (mesela Öcalan'ın hareketin yasal unsurlarıyla görüşme olanağını elde etmesi) bazı gevşetmelere gitmiş olsa da ortada resmileşmiş ve geri dönülemeyecek tarzda kayıt altına alınmış bir şey yok. Her şey Erdoğan'ın, sömürgeler bakanı görevi yürüten Beşir Atalay'ın ve MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın iki dudağı arasından çıkacak sözlere bağlı.

Bu durum Kürt hareketinin bağrında büyük kuşkular yaratıyor. Öyle anlaşılıyor ki, gerillanın değişik kademelerinde, kent kadrolarında, ama en belirgin olarak yurtsever gençlik içinde tutsak bir müzakereci ile yürütülen aşırı tavizkâr bir sürece ciddi eleştiriler ve rezervler var. Kandil zaman zaman İmralı'dan bağımsız kararlar alıyor, farklı bir yönelişe meylediyor. Kürt hareketinin geçmiş devrimci dinamikleri, öyle görünüyor ki bazı kademelerde hâlâ canlı, hâlâ direniyor. O zaman geleceği, hareketin içindeki bu değişik eğilimlerin gelecekteki bir dönüm noktasında atacağı adımlar belirleyecektir.

Ortadoğu kaynayan bir kazan, kanayan bir yara. Koşullar her an değişiyor. Bu koşullarda taraflar gerçekten arzu etse bile barışçı bir çözüme ulaşamayabilir. Kaldı ki, böyle bir arzu AKP hükümetine atfedilemez. Hesapları bu koşulları göz önüne alarak yapmak Kürt halkının da, bölgenin diğer halklarının da asli çıkarlarının gereğidir.

Devrimci Marksistlerin politikası

Devrimci Marksist politika enternasyonalizmi ulusların kendi kaderini tayin hakkı ile bir ve iç içe ele alır. Dolayısıyla, Türkiye'nin ezen ulusunun devrimci Marksistleri için de ezilen bir ulus olarak Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı başta olmak üzere bütün ulusal hakları tartışmasız şekilde desteklenmesi gereken haklardır.

Ancak, ezilen ulusun haklarını desteklemek başka şeydir, politikalarını desteklemek başka şey. Komintern'den bu yana devrimci Marksistler ancak devrimci ulusal hareketleri desteklerler. Bir ulusla hareketin politikası emperyalizmle işbirliğini bir olasılık olarak gündeme getirmeye, işçi sınıfının düşmanlarına destek vermeye veya en azından hayırhah yaklaşılmaya, kendi ezilen ulusunun içinde burjuvazinin çıkarlarını savunmaya başladı mı, o hareket devrimci ulusal hareket karakterini yitirmeye başlamış demek-

Devrimci Marksizm

tir. Devrimci Marksistlerin bu durumda görevi, ezilen ulusun Marksistlerini ve devrimci ulusal yaklaşıma sahip unsurlarını yoldaşça uyarmak, ama politikasını hareketin çizgisinden bağımsız biçimde belirlemektir.

Bunun Türkiye'deki somut anlamı şudur: devrimci Marksistler Rojava'yı tanır, her türlü saldırıya karşı kararlı biçimde destekler. Ama Rojava'nın adım adım devletleştiğini hatırlayarak bu yeni devlet varlığının sınıf karakterini sorgularlar.

Devrimci Marksistler Kürt hareketinin büyük bir birlik ruhuyla ilan ettiği demokratik özerkliği selamlarlar. Ama demokratik özerkliğin elde edilmesi karşılığında bütün kamu hizmetlerinin özelleştirilmesine keskin şekilde karşı çıkarlar.

Devrimci Marksistler Kürt halkının bütün haklarına sahip çıkarlar. Ama Tayyip Erdoğan'a destek anlamına gelecek her türlü politikanın kararlı olarak karşısından dururlar.

Devrimci Marksistlerin hedefi, Kürt halkının ve Filistin halkının ulusal haklarına kavuştuğu bir bağlamda kurulacak bir Ortadoğu Sosyalist Federasyonu'dur. Proletaryanın iktidarı almadığı hiçbir durumda Ortadoğu halklarının ve özellikle ezilen uluslarının kurtuluşu mümkün olmayacaktır. Bunun için de işçi sınıfı ve müttefiklerinin çıkarlarının hep pusula olmasını uyanık biçimde savunmak, devrimci Marksistlerin vazgeçemeyeceği bir hattır.